Archaeologically valuable mid-17th – first half of the 18th-century layers survived well only in 39.5 m² in the SW part of the plot. A mid-17th – early 18th-century household stone and brick stove that had survived fragmentally was excavated in the SW corner of area 1. Its central part had been badly disturbed by a 19th-century well (?) shaft (Figs. 4–6). The stove had been used for about 30–40 years during a period from the mid-17th century to the late 17th – early 18th century. The stove's demolition and dereliction layers contained lumps of yellow clay with finger marks, bricks without any binder, a fragment of a flat roof tile that had been affected by high temperatures, John II Casimir GDL shillings from the 1660s, and a Gustavus Adolphus Livonia shilling, fragments of 17th century stove tiles and household pottery (Fig. 3), and a masonry foundation fragment from a late 18th – first half of the 19th-century structure (Fig. 7).

Vitalija Veževičienė

Sodų gatvė 14

Prieš vykdant statybos darbus Sodų g. 14 sklype KVP atliko detaliuosius tyrimus apie 800 m² dydžio plote. Anksčiau sklypas tyrinėtas tik kartą: 2006 m. S. Sarcevičius atliko žvalgomuosius tyrimus, iškasė 38 šurfus (bendras plotas – 164 m²), aptiko 3,7–4,5 m storio XVIII–XX a. kultūrinį sluoksnį (*ATL 2006 metais*, 2007, p. 381–384).

Detalieji tyrimai Sodų g. 12 ir 14 sklypuose vykdyti bendrai atidengtame apie 800 m² plote 6 perkasose: I (apie 115 m²), II (apie 70 m²), III (apie 98,5 m²), IV (apie 95 m²), V (apie 180 m²), VI (apie 182 m²). Neatidengtas ir neištirtas liko apie 59 m² dydžio stačiakampio formos ruožas tarp perkasų 5–6 (elektros kabelio vietoje) bei kontrolinė juosta tarp perkasų 1–2. Bendrame kasinėjimų plote atidengti skirtingų statybos etapų pastato, sudaryto iš 3 korpusų (centrinio, Š ir P), pamatų ir rūsių liekanos. Beveik visai atidengti centrinio korpuso pamatai su rūsiais (už perkasos 6 P ribos liko neatidengta tik šio korpuso rūsio P siena). Visiškai atidengti Š korpuso pamatai ir fragmentiškai – P korpuso pamatai (dalis jų liko už perkasos 6 R kraštinės ribos) (1 pav.).

Vizualiai įvertinus pamatų liekanas ir kultūrinio sluoksnio chronologiją bei remiantis architektūros tyrimų duomenimis, galima teigti, kad seniausias yra L formos mūrinis pastatas (centrinis ir P korpusai) su dviem cilindrinių skliautų rūsiais. Jie pastatyti po 1808 m., bet ne vėliau kaip 1837 m. Rūsio sienos ir pamatai mūryti iš gelsvų plytų. XIX a. pabaigos (po 1892 m.) pastatas buvo praplėstas P ir R kryptimis pastačius dviejų aukštų mūrinį priestatą be rūsio. Vėliau po 1904 m. prie centrinio korpuso buvo priglaustas Š korpusas. Atidengti jo pamatai (šis korpusas be rūsio) mūryti iš netašytų akmenų, tarpusavyje sujungtų tvirtu kalkiniu skiediniu, antžeminė pamato dalis (išlikusios 2–3 plytų eilės) mūryta iš gelsvo molio plytų. Vėliausiai statyto korpuso pamatai be rūsio formuoti iš riedulių ir mažesnių netašytų akmenų, tarpusavyje surištų kietu kalkiniu skiediniu. Centrinio seniausiai statyto korpuso pamatai formuoti iš fabrikinės gamybos rausvos spalvos 24x11–12x5 cm dydžio (su nežymiais nukrypimais) standartinių plytų. P korpuso pamatai formuoti iš gelsvo molio 24x12x6 cm dydžio standartinių Rusijos imperijos plytų (standartas įsigaliojo po 1847 m.).

Žemiau Š korpuso (statyto 1904 m.) pamatų apačios perkasose 2–4 fragmentiškai išlikę apie 12x5 m dydžio netašytų akmenų grindinio su lataku, skirto paviršinio vandens nutekėjimui, liekanos, orientuotos stačiai dabartinės

1 pav. Sodų g. 14 tyrimų vaizdas iš viršaus. L. Kajotos nuotr.

Fig. 1. The investigation at Sodų St. 14, as seen from above

Sodų gatvės linijai. Atsižvelgiant į šio inžinerinio objekto kryptį bei nuolydį, manoma, kad akmenų grindinys XVIII a. IV ketvirtyje – XIX a. 4 dešimtmetyje (laikotarpiu po 1808 iki 1837 m. vykusios pastato statybos) veikiausiai buvo nežinomo skersgatvio arba įvažiavimo į netoli buvusią sodybą, sklypą ar kitokią valdą dangos dalis.

Iki netašytų akmenų grindinio (skersgatvio ar kiemo dangos paviršiaus) statybos pradžios sklypo ŠR dalyje (perkasų 1–2 vietose, kiek žemiau akmenų grindinio lygmens) XVIII a. II pusėje buvo neaiškaus dydžio medinis pastatas su plūkto molio asla. Jis buvo apleistas ir sunaikintas XIX a. – XX a. pradžioje vykusių statybų ir teritorijos paviršiaus niveliavimo darbų metu.

Įžemis – žvyras, visame tyrinėjimų plote pasiektas tik fragmentiškai, keliose vietose. Jo altitudė ir struktūra nustatyta tik R ir PR Sodų g. 12 sklypo dalyse perkasose 1 ir perkasos 4 dugne, iškasus šurfą geologiniu grąžtu. Sklypo ŠR dalyje (perkasoje 1) geologinio sluoksnio viršus (įžemis) pasiektas H_{abs} 131,75 m altitudėje,

2 pav. Perkasos 6 PV sienelės profilis. S. Rutkovskio nuotr.

Fig. 2. The profile of the SW wall of trench 6

0 5 cm

3 pav. Juodame piltiniame grunte rasta Livonijos kunigaikštystės (Ryga) Zigmanto Vazos 1597 m. 3 sidabriniai grašiai. L. Kajotos nuotr.

Fig. 3. A Duchy of Livonia (Rīga) Sigismund III Vasa 1597 silver 3-groat found in black fill soil

o ŠV sklypo dalyje (perkasoje 4) – H_{abs} 127,00 m. Akivaizdūs įžemio altitudės skirtumai ŠR ir ŠV leidžia konstatuoti, kad pirminis reljefas staigiai iš R pusės nuolaidėja link dabartinės Sodų gatvės, tai yra V kryptimi (2 pav.). Turbūt tokia reljefo žemėjimo tendencija bus užfiksuota ir P–Š kryptimi, ateityje nuosekliai ištyrus iki įžemio visą tyrinėjimų plotą.

Tyrinėjimų metu iš viso surastas ir į radinių sąrašą įtrauktas 1561 radinys: 1277 masinės medžiagos radiniai ir 284 ypatieji radiniai (3 pav.). Rasta XVII a. II pusės, XVIII ir XIX a. buitinės keramikos fragmentų. Žemiau grindinio 1,2–1,6 m gylyje aptikta XVII a. II pusės ir XIX a. buitinės keramikos radinių. Tai leidžia konstatuoti, kad akmenų grindinys paklotas ant grunto, nuslinkusio su kultūriniu sluoksniu, kuris kadaise susiformavo ant kalvos, dabartinės „Panoramos“ viešbučio sklypo Š dalyje. Sprendžiant pagal buitinės keramikos radinių pavyzdžius – puodynės fragmentus, padengtus rudos spalvos glazūra, po akmenų grindiniu esantis sluoksnis susiformavo maždaug XIX a. I ketvirtyje.

Plotų 2 ir 4 ŠR dalyje šalia grindinių, tame pačiame lygmenyje kaip ir grindinio viršus, atidengti kadaise buvusių medinių pastatų pamatų fragmentai, sudaryti iš pavienių akmenų bei rausvos spalvos nedegto molio pagrindo.

Bendras kultūrinio sluoksnio storis nuo dabartinio paviršiaus iki įžemio daugelyje tyrimų zonoje nenustatytas. Iš duomenų, gautų tiriant šurfą perkasos 4 dugne (šalia akmenų grindinio liekanų) nustatyta, kad sklypo ŠV dalyje (arčiau Sodų gatvės ribos) bendras kultūrinio sluoksnio storis svyruoja iki maždaug 4,6 m gylio. Iki grindinių viršaus, apie 2 m gylio, glūdėjo maišyti rudo molingo, tamsiai pilko smėlingo grunto sluoksniai, kuriuose aptinkami buitinės keramikos ir numizmatikos radiniai datuojami nuo XVI iki XIX a. Tokia radinių chronologija rodo, kad sklype sluoksniai susiformavo formuojant Sodų gatvės reljefą ir vykdant gretimų pastatų statybos darbus bei veikiant gamtiniams procesams. Apatinis (žemiausias) kultūrinis sluoksnis (juodas, drėgnas, durpingas gruntas) preliminariai datuojamas XV a. viduriu – XVI a. viduriu. Šiame sluoksnyje aptikta buitinės keramikos fragmentų, medinės neaiškios paskirties konstrukcijos liekana.

Sodų St. 14

The excavation of roughly 800 m^2 on the plot at Sodų St. 14 revealed a cultural layer up to 4.6 m deep. An upper, worthless cultural layer up to 0.3–1 m thick covered the foundations and basements of the masonry buildings in areas 1–6 (Fig. 1). Mixed layers of red clayey, dark grey, and sandy soil, which contained 16th–19th-century household pottery and numismatic finds (Figs. 1, 3), were recorded at a depth of about 2 m down to a paving surface (Fig. 2). Signs of wooden buildings were unearthed at the paving level in the NE part of areas 2 and 4.